

OSPRAVEDLNENIE A ZÁKON

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ: Rim 3,20.31; 4,1-17 a Gal 3,21-23

ZÁKLADNÝ VERŠ

Či azda vierou pozbavujeme zákon platnosti? Vôbec nie. Naopak, potvrdzujeme ho. (Rim 3,31)

Štvrtá kapitola listu Rimanom predstavuje jeden zo základov biblického učenia o spasení z viery. Abrahám, ktorý je považovaný za vzor svätosti a spravodlivosti, je v tejto kapitole predstavený ako ten, kto bol zachránený milosťou, bez skutkov zákona. Pavol sa tým snaží zabrániť možnému nedorozumeniu. Ak skutky a poslušnosť Abraháma, ktorý mal k Bohu tak blízko, neboli dostatočné, čo potom naše? Ak Abrahám mohol byť zachránený len Božou milosťou, potom to isté platí pre všetkých nás – či sme Židia, alebo pohanía.

V tejto časti svojho listu apoštol Pavol predstavuje tri kľúčové fázy plánu spasenia: (1) zaslúbenie Božieho požehnania (zaslúbenie milosti), (2) odpoveď človeka na toto zaslúbenie (odpoveď viery) a (3) vyhlásenie veriaceho za spravodlivého (ospravedlnenie). Takúto skúsenosť prežil Abrahám a podobnú skúsenosť môžeme prežiť aj my.

Nikdy nesmieme zabudnúť na to, že Pavol považuje spasenie predovšetkým za nezaslúžený dar Božej milosti. Ak by sme si spasenie mohli niečím zaslúžiť, potom by to už nebol dar, ale niečo, čo pre nás Boh musí urobiť.

Aby Pavol podporil myšlienku milosti, pozornosť svojich čitateľov sústreďuje na starú knihu Genezis a príbeh praotca židovského národa: „Abrahám uveril Hospodinovi a on mu to počítal za spravodlivosť.“ (1 Moj 15,6) Hneď na začiatku Biblie sa stretávame s tým, čo vstúpilo do dejín ako „ospravedlnenie z viery“.

POTVRDENIE PLATNOSTI ZÁKONA

Či azda vierou pozbavujeme zákon platnosti? Vôbec nie. Naopak, potvrdzujeme ho. (Rim 3,31)

Čo teda povieme o Abrahámovi, našom praotcovi podľa tela? Čo dosiahol? Ak totiž Abrahám bol ospravedlnený zo skutkov, má sa čím chváliť, ale nie pred Bohom. Lebo čo hovorí Písmo? Abrahám však uveril Bohu a započítalo sa mu to za spravodlivosť. Tomu, kto pracuje, mzda sa nezaráťva z milosti, ale z povinnosti. Ale tomu, kto nekoná skutky, no verí v toho, kto ospravedľňuje bezbožného, tomu sa jeho viera ráta za spravodlivosť. Tak aj Dávid vyhlasuje za blahoslaveného človeka, ktorému Boh započítava spravodlivosť bez skutkov: Blahosla-vení, ktorým boli odpustené neprávosti a ktorých hriechy sú prikrýté. Blahoslavený človek, ktorému Pán nezaráta hriech. (Rim 4,1-8)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

V Rim 3,31 Pavol výslovne hovorí, že viera a Boží zákon sa navzájom nevy-čújú. Ani tí, čo verne zachovávali Boží zákon, neboli vďaka tomu zachránení. V celých dejinách platilo, že hriešnici boli zachránení Božou milosťou na základe viery.

Podľa slov Prvej knihy Mojžišovej bol Abrahám považovaný za spravodlivého preto, že „uveril Hospodinovi“. To je „ospravedlnenie z viery“ v Starej zmluve. Nie je správne tvrdiť, že starozmluvná cesta k spaseniu je dnes už neplatná a zrušená. Všetky obrady a rituály vo svätyni mali totiž jeden cieľ – názorne ukázať, že hriešnik nikdy nemôže byť spasený na základe svojich skutkov, ale výlučne vďaka smrti zástupnej obeti.

Ako inak by sme vysvetlili, že Boh odpustil Dávidovi po jeho tragickej afére s Batšebou? Určite to nebolo vďaka tomu, že Dávid dodržiaval zákon. Veď porušil toľko prikázaní, že za to mohol byť niekoľkonásobne odsúdený. Ak by mal byť Dávid spasený na základe poslušnosti, potom by nebol spasený vôbec. Odpustenie, ktoré dostal, bolo prejavom Božej milosti.

Bez ohľadu na to, že v starozmluvnej dobe sa mnohí snažili zaslúžiť si spasenie svojou poslušnosťou zákonu, židovské náboženstvo bolo vždy predovšetkým náboženstvom milosti. Zákonnícky legalizmus bol pokrivením tohto náboženstva, nie jeho základom.

APLIKÁCIA

- **Rozmýšľaj chvíľu o chybách a zlyhaniach v živote Abraháma a Dávida. Kedy si potreboval odpustenie a Božiu milosť tak veľmi ako oni? Ako by malo naše cirkevné spoločenstvo (teda my) pristupovať k tým, ktorí v živote podobne zlyhali?**

MILOST', ALEBO ODMENA?

Tomu, kto pracuje, mzda sa nezaratúva z milosti, ale z povinnosti. Ale tomu, kto nekoná skutky, no verí v toho, kto ospravedľňuje bezbožného, tomu sa jeho viera ráta za spravodlivosť. (Rim 4,4.5)

Pavol píše osobný list, nie teologickú rozpravu do odborného časopisu. Ide mu o podstatu nášho kresťanského života a vzťahu s Bohom. Ak je niekto presvedčený, že najprv musí dosiahnuť určitý stupeň svätosti a tak si zaslúžiť svoje spasenie, jeho pohľad bude v živote zameraný predovšetkým naňho samého a na jeho vlastné skutky.

Ak však človek prijme úžasnú správu, že ospravedlnenie je Boží dar, ktorý si ničím nezaslúžil, potom sa celkom prirodzene jeho pohľad obráti od neho samého k Bohu, jeho milosti a láske. Takýto človek bude vo svojom živote Božiu lásku odrážať a ďalej šíriť.

„Hriešnik potrebuje prísť vo viere ku Kristovi, spoľahnúť sa na jeho zásluhy, zložiť pri ňom – ako pri tom, kto sa rozhodol niešť zaňho jeho hriech – svoj hriech a prijať odpustenie. Práve preto prišiel Kristus na tento svet. Kristova spravodlivosť je takto pripočítaná kajúcemu hriešnikovi, ktorý k nemu prichádza s plnou dôverou.“ (ISM 215)

Pavol potom pokračuje a vysvetľuje, že spasenie z viery nie je ponúkané len Židom, ale aj pohanom. (Rim 4,9-12) Ak by sme boli naozaj dôslední, potom ani Abrahám nebol vlastne „Žid“ – veď mal pohanských predkov. (Joz 24,2) V jeho dobe neexistovalo rozdelenie na Židov a pohanov. V čase, keď bol „ospravedlnený“ (1 Moj 15,6), ešte nebol obrezaný. Pavol ho používa ako veľký príklad univerzálneho dosahu ponuky spasenia. Kristus zomrel za všetkých, bez ohľadu na ich pôvod alebo národnosť. (Žid 2,9)

OSOBNÉ
ŠTÚDIUM

? Premýšľaj chvíľu o dosahu Kristovej obete a o hodnote každého človeka, bez ohľadu na jeho pôvod. Máš ako kresťan niekedy určité rasové či národnostné predsudky? Môžeme ich spájať s kresťanstvom? Prečo je niekedy ťažké dovoliť, aby Kristova láska k ľuďom ovplyvnila aj tvoj vzťah k nim?

APLIKÁCIA

ZASLÚBENIE A ZÁKON

Ved' zaslúbenie, že bude dedičom sveta, nedostal Abrahám a jeho potomstvo skrze zákon, ale na základe spravodlivosti z viery. Lebo ak sú dedičmi tí, čo majú zákon, viera je vyprázdnená a zaslúbenie zmarené. Zákon totiž spôsobuje hnev. Kde však nie je zákon, tam nie je ani priestupok. Preto hovoríme: 'Je to z viery', aby bolo jasné, že je to z milosti, aby zaslúbenie bolo platné pre celé potomstvo; nielen pre tých, čo sú zo zákona, ale aj pre tých, ktorí žijú podľa Abrahámovej viery. (Rim 4,13-16)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

V tomto verši stoja proti sebe slová „zaslúbenie“ a „zákon“. Pavol stále používa príklad Abraháma, ktorého všetci Židia považujú za svojho predka. Boh ho však neprijal na základe poslušnosti zákonu. Dal mu zaslúbenie, že dostane dedičstvo. Tomuto Božiemu sľubu Abrahám uveril a prijal zodpovednosť, ktorá z toho vyplývala. Boh ho vďaka tomu mohol použiť ako svojho spolupracovníka v diele záchrany tohto sveta. Je to úžasný príklad toho, ako Božia milosť pôsobila už v starozmluvnej dobe. Pavol sa snaží poukázať na Božiu milosť ako na základ posolstva Starej zmluvy.

Už na začiatku sme povedali, že je dobré pamätať na to, komu Pavol tento list píše. Veriaci zo Židov dobre poznali Starú zmluvu. Mnohí sa domnievali, že ich záchrana je dôsledkom ich poslušnosti a starostlivého zachovávanía zákona. Pavol sa snaží tento ich pohľad napraviť. Zdôrazňuje, že Abrahám dostal zaslúbenie ešte pred vydaním zákona na hore Sinaj. Nebol to teda výsledok jeho zachovávanía zákona (celá Tóra a ceremoniálny systém vtedy ešte neexistovali), ale dôsledok jeho viery.

Aj keby tu Pavol hovoril o morálnom zákone, ktorý existoval dávno predtým, hlavná myšlienka by sa vôbec nezmenila. Podľa Pavla snaha zaslúžiť si Božie zaslúbenie poslušnosťou zákonu úplne znehodnocuje úlohu viery. Sú to silné slová, ale autor chcel, aby čitateľom bolo jasné, že viera prináša spasenie, kým zákon prináša odsúdenie. Snažil sa poukázať na nezmyselnosť a zbytočnosť takých snáh, pretože všetci sme porušili zákon. Máme jedinú šancu – potrebujeme Krista, ktorého spravodlivosť nám môže byť pripočítaná na základe viery v neho.

ZÁKON A VIERA

Je teda zákon proti Božím prísľubom? Vôbec nie! Ved'keby bol býval daný zákon, ktorý by mohol oživovať, spravodlivosť by bola naozaj zo zákona. Ale Písmo všetko uzavrelo pod hriech, aby sa prísľúbenie dostalo z viery v Ježiša Krista tým, ktorí veria. Pred príchodom viery sme boli zajatci pod dozorom zákona až do toho času, keď sa mala zjaviť viera. (Gal 3,21-23)

Včera sme povedali, že podľa Pavla Boh prijal Abraháma jednoznačne na základe viery, a nie kvôli poslušnosti zákonu. Každý Žid, ktorú túži po spasení, mal a má jedinú možnosť – nespoliehať sa na svoje vlastné schopnosti a prijať zaslúbenie, ktoré dostal Abrahám a ktoré sa naplnilo v osobe Mesiáša. To isté platí pre každého, kto sa domnieva, že ak chce byť spasený, stačí žiť „dobrým životom“.

Ak by mal nejaký zákon moc dať človeku život, potom by to musel byť jedine Boží zákon. No Pavol hovorí, že ani Boží zákon toto nemôže urobiť, lebo sme ho všetci prestúpili – a preto si zasluhujeme odsúdenie.

Zaslúbenie viery, ktoré sa naplnilo v Ježišovi, však oslobodzuje všetkých veriacich, ktorí boli dovtedy „pod zákonom“ – teda žili s vedomím odsúdenia, ktoré si podľa zákona zasluhovali. Nebyť viery a milosti, tento zákon by zostal len „bremenom“, ktoré zdôrazňuje naše previnenia a náležité odsúdenie.

„Predstava, že človek sa môže zachrániť vlastnými skutkami, je základom každého pohanského náboženstva... Kdekoľvek sa jej ľudia pridŕžajú, strácajú ochrannú hrádzu pred hriechom.“ (TV 20; DA 35.36)

OSOBNÉ
ŠTÚDIUM

- ?** Ako vnímaš biblické posolstvo o ospravedlnení z viery? Ako jeden z teoretických bodov vierouky, alebo ako dôležitú súčasť tvojho každodenného života? Aké dôsledky to môže mať na tvoj praktický život? Čo by sa zmenilo v tvojom živote viery, keby si nepoznal túto kľúčovú myšlienku?

APLIKÁCIA

ZÁKON A HRIECH

Pretože zo skutkov zákona nebude pred ním ospravedlnený nijaký človek. Ved' zo zákona pochádza poznanie hriechu. (Rim 3,20)

Podľa toho vieme, že sme ho poznali, keď zachováame jeho prikázania. Kto hovorí: Poznám ho, ale nezachováva jeho prikázania, je klamár a niet v ňom pravdy. Ale kto zachováva jeho slovo, v tom sa Božia láska stala naozaj dokonalou. A podľa toho poznávame, že sme v ňom. Kto hovorí, že zostáva v ňom, má aj sám žiť tak, ako žil on. (1 Ján 2,3-6)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

V kresťanských kruhoch sa často hovorí o tom, že zákon bol Kristovou obeťou zrušený. Ak sa nad týmto tvrdením hlbšie zamyslíme, zistíme, že po stránke logickej ani teologickej nedáva zmysel.

Írsky spisovateľ Jonathan Swift to už v 18. storočí výstižne vyjadril slovami: „Chce niekto vari povedať, že keby sa parlament rozhodol vyradiť slová, ako sú pitie, podvody, lož a krádež z nášho jazyka a zo slovníkov, na ďalšie ráno by sme sa všetci prebudili triezvi, čestní, pravdovravní a poctiví?“

Rovnako si môžeme klásť otázku, prečo je potom lož, vražda alebo krádež stále niečím zlým a hriešnym, ak Boh svoj zákon – ktorý o tom hovoril – zrušil. Ak bol zákon zmenený, potom musela byť zmenená aj definícia hriechu. Ak nie je zákon, potom nemôže byť ani hriech, ktorý je jeho prestúpením. Je to trochu absurdné, nemyslíte?

V Novej zmluve sa stretávame so zákonom aj s evanjeliom. Zákon hovorí, čo je hriech; evanjelium ukazuje na riešenie – na smrť a vzkriesenie Ježiša Krista. Evanjelium má zmysel len vtedy, ak zákon definuje našu „nemoc“, z ktorej nás Ježiš uzdraví.

Často počujeme, že kríž zrušil zákon. Opak je však pravda, Kristov kríž skôr potvrdzuje platnosť a nemennosť Božieho zákona. Ak Boh pred Kristovou smrťou nezmenil, ba dokonca nezrušil zákon, ktorý sám vydal, z akého dôvodu by to mal urobiť po tom? Prečo nemohol zmeniť svoje nariadenia hneď po páde človeka do hriechu, a tak nás uchrániť pred nevyhnutným trestom? V konečnom dôsledku by potom Ježiš nemusel trpieť a zomrieť. Kristova smrť však jasne ukazuje, že Boh radšej sám podstúpil nesmierne utrpenie, než by zmenil zákon, ktorý sám vydal.

APLIKÁCIA

- **Predstav si, že by prestal platiť Boží zákon, ktorý vraví, že cudzoložstvo je hriech. Ľahšie by si v takom prípade znášal, keby ťa tvoj partner opustil a odišiel za niekým iným? Bol by hriech menej krutý len preto, že by sme ho už „oficiálne“ nepovažovali za hriech?**

PODNETY NA PREHÍBENIE

„V dobách kastovníckeho triedenia obyvateľstva a častého prehliadania práv človeka Pavol hlásal významnú pravdu o bratstve ľudí, keď poukázal, že Boh 'z jedného urobil celé ľudské pokolenie, aby obývalo celý povrch zeme'. Pred Bohom sú všetci ľudia rovní..." (SA 145; AA 238)

„Ak mal byť človek zachránený – a zákon mal stále platiť – Boží Syn musel prísť s návrhom, že sa stane obeťou za hriech. Ten, ktorý nepoznal hriech, sa kvôli nám stotožnil s hriechom. Jeho smrť hovorí o Božej úžasnej láske k človeku a súčasne o nemennosti jeho zákona.“ (1 SM 240)

„Ak sa satanovi podarí priviesť človeka k tomu, aby začal svoje skutky považovať za určité zásluhy a prejav spravodlivosti, potom vie, že sa mu naskytla výborná príležitosť premôcť ho a urobiť si z neho svoju obeť... Ak však natrieš veraje svojich dverí krvou Baránka z Golgoty, budeš v bezpečí.“ (RH, 3. septembra 1889)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ PREMÝŠLANIE

1. Prečo je také dôležité správne pochopiť myšlienku ospravedlnenia bez skutkov? Pred akým nebezpečenstvom nás toto pochopenie môže ochrániť?
2. Ako by ste veľmi stručne, jednoducho a zrozumiteľne vysvetlili svojim priateľom, prečo je pre vás Boží zákon taký dôležitý, a prečo napriek tomu veríte, že ste zachránení len vďaka Božej milosti?
3. Vráťte sa k myšlienke, že Ježiš zomrel z lásky za každého človeka, bez ohľadu na jeho pôvod alebo rasu. Ako sa vám darí prežívať túto teoretickú pravdu vo chvíľach, keď sa stretávate s viac či menej problematickými národnostnými menšinami?
4. Všetci sme hriešnici. Všetci sme sa postavili proti Bohu – no napriek tomu sme dostali milosť. Je ľahké zachovať sa podobne voči tým, ktorí nám ublížili? Vieme ponúknuť týmto ľuďom svoje odpustenie a „milosť“?